

35 JARIG JUBILEUM PASTORALE SCHOOL/De drie ringen.

Opening seizoen: 10 september 2016

TERUGBLIK

Even vooraf:

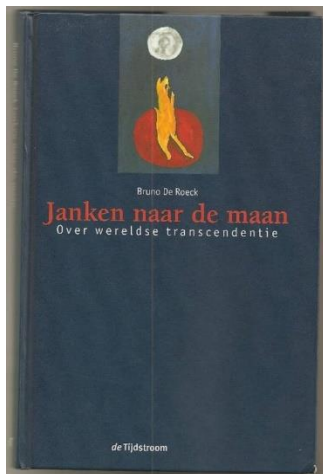
Het is niet mijn bedoeling om een historisch relaas te geven; meer een bezinningsmoment na 35 jaar werken. Het is mijn interpretatie van en visie op een stukje geschiedenis.

Ik heb het begin van onze instelling niet mee gemaakt. Ik heb ook niet de mogelijkheid gehad alles tot in detail in de archiefstukken te bestuderen of om veel mensen te interviewen.

Ik wil slechts wat tendensen schetsen.

En het is best mogelijk dat er wat feitelijke onduidelijkheden en zelfs onjuistheden in mijn verhaal voorkomen.

Ik ga vooral stilstaan bij het begin van De Pastorale School/De drie ringen, omdat ik denk dat dat het minst bekend is.

Janken naar de maan

Bij de top-tien in mijn boekenkast hoort het boek van de Belgische ex-kloosterling, beeldhouwer en psychotherapeut Bruno Paul De Roeck: Janken naar de Maan. (Hij was lang geleden ook een aantal keren te gast bij de Pastorale School/De drie ringen en had ons toen erg veel te vertellen.)

Ik lees u uit het begin van dit boek een stukje voor: pag. 1:

“Janken naar de maan.

Honden janken naar de maan. Er is een bezinksel in mijn bloed dat zich daarbij graag wil aansluiten, maar mijn verstand zegt dat ik dat niet kan maken. Ik moet rekening houden met de burens en met de goede naam van onze familie.....

Honden janken naar de maan. Mensen naar wat boven hen én onder hen is; vanuit een gemis. Dromen die eruit willen? Een verlangen dat reikt over de grenzen van wat we nu zijn, nu weten, nu kunnen. Dat is niet bovennatuurlijk of paranormaal of iets waar alleen filosofen en mystici zich mee bezig houden. Het is een dynamiek waardoor zij groeien. De drijfkracht van evolutie. Transcendentie heet dat. Die onstuitbare drang tot “overstijgen” is de ruggengraat die een mens recht houdt en die ook de ruggengraat is van de evolutie zodat die zich verticaal ontwikkelt.”

Dus: Omdat leven meer is. Janken naar de maan.

De drie ringen, vroeger heetten we Pastorale School, wil ons laten zien, laten voelen veel meer nog, dat leven inderdaad meer is dan wat ons op alle mogelijke manieren aan oppervlakkigheid om de oren gesmeten en voor ogen gehouden wordt.

Wij vinden dat het leven ergens over moet gaan. Of je dat nu doet via 'n godsdienst of via een andere vorm van religie of levensbeschouwing. Daarin willen we ieder vrij laten. “Ik moet aanvaarden dat de ander ook gelijk kan hebben en hem of haar dus vrij laten spreken”, zegt Albert Camus ergens.

Omdat leven meer is dus.

Oprichting

Er waren eens vijf dekens (of waren het er zes? Is mij niet helemaal duidelijk geworden.) in de katholieke kerk van zuid Limburg. En die vijf dekens ergerden zich, samen met heel wat andere mensen, groen en geel over de nieuwe bisschop die Rome hen in de schoenen had geschoven.

Terwijl de grote wereldwijde kerkvergadering onder leiding van die gezellige dikke boerenpauz Johannes XXIII besloten had de kerk van Jezus Christus opener, meer toegankelijk, meer bij de tijd te maken, zorgde een klik behoudende katholieken er voor dat de klok weer teruggedraaid werd.

Maar het was niet alleen ergernis die de dekens van de mijnstreek bij elkaar bracht: belangrijker nog was dat ze positief wilden laten zien hoe en wat ook zou kunnen in die kerk van Jezus Christus.

Het waren allemaal pastoors en dekens die gewend waren dat zij preekten en de mensen in de kerk luisterden. Maar zij hadden begrepen dat “gewone” mensen, leken, ook verstand hadden en iets te zeggen hadden; dat zij vanuit hun doopsel zelfs geroepen waren om deel te nemen aan taken binnen de kerk. En het Tweede Vaticaans Concilie had dat nadrukkelijk bevestigd en voor een theologische onderbouwing gezorgd: Alle gelovigen delen in het algemeen priesterschap en hebben, naast de gelovige die een speciale wijding ontvangen heeft, wel degelijk een eigen functie.

We schrijven 1981.

Wat deden die dekens: ze richtten een werkgroep op. En in tegenstelling tot menige andere werkgroep uit die tijd, kwam deze heel snel tot een advies: Er zou een “instituut” moeten komen (en nu citeer ik uit een van haar verslagen) om mensen op te leiden die binnen de plaatselijke geloofsgemeenschap medeverantwoordelijkheid kunnen dragen voor het pastorale werk. Want laten we eerlijk zijn: leken er bij betrekken is goed; maar ze moeten natuurlijk wel opgeleid worden in de leer en achtergronden van die katholieke kerk. Om God echt te kunnen dienen, moet je toch wel enige studie genoten hebben. Stel je voor: ideeën van gewone mensen zouden weleens zo vreemd en nieuw kunnen zijn dat ze niet pasten in de tradities die nu eenmaal de kerk tot nu toe gedragen hebben. Een klein beetje pastoor moeten ze toch wel zijn, vonden die dekens.

Doelstelling

Dus besloten de Stuurgroepen van de dekenaten van de Oostelijke en de Westelijke Mijnstreek tot het oprichten van de Pastorale School voor de Mijnstreek. Daarin zou gewerkt worden aan:

Het verwerven van inzicht;

Het versterken en verdiepen van motivatie;

Het versterken en verdiepen van sociale vaardigheden.

En scholing op pastoraal gebied.

De statuten zijn gepasseerd op 15 juni 1982.

Doelgroep

Welkom waren mensen die zich wilden inzetten in liturgie, in verkondiging/katechese, in diakonie (zoals bezoekwerk en missie), en kerkopbouw (zoals besturen). In de praktijk gericht op de vooruitstrevende hoek van de katholieke kerk. In twee winters (van september tot april) werd de deelnemers, in een twintigtal bijeenkomsten per jaar, een programma aangeboden.

Het eerste jaar voorzag in algemene achtergronden over Mens en Wereld, God, Bijbel en Kerk. Het tweede jaar kwam de praktijk van het pastorale handelen vooral aan bod.

Na afloop werd er een certificaat uitgereikt.

De start was meteen een succes: 43 deelnemers uit 28 parochies mocht de school inschrijven voor haar eerste cursusjaar.

Organisatie

Er kwam een bestuur, met als eerste voorzitter voor een korte periode de deken van Schinnen, Jan Keulen, spoedig opgevolgd door de heer Theo van Rens.

Een Stuurgroep, onder leiding van Jan Hafmans, moest zorgen voor de inhoudelijke invulling van het programma.

En ex-deken Piet van der Bruggen werd de eerste zeer enthousiaste coördinator.

Verdere ontwikkelingen

- Het ging dus om toerusting van leken die in de parochies medeverantwoordelijkheid zouden kunnen dragen voor pastoraal werk. Scholing op pastoraal gebied. De aandacht voor toerusting heeft in de 35 jaar van het bestaan nooit ontbroken. Geen persoonlijke scholing of een soort volwassencatechese in de startfase.
- Daar kwam na enige tijd wel verandering in: de mensen die de tweejarige cursus af hadden, voelden de behoefte om zich verder te ontwikkelen. Ook al omdat ze, mede door het verbod van de bisschop, steeds minder in de parochies aan de bak konden komen. Een en ander leidde ertoe dat er terugkomdagen werden opgezet en dat er op het gebied van persoonlijke geloofsontwikkeling een aanbod werd gevormd: aanvankelijk in de vorm van kortlopende cursussen. Later aangevuld met lezingen en bezinningsmomenten.
- Een en ander leidde er toe dat er een derde poot bij kwam: excursies.
- En dan kan het natuurlijk niet uitblijven of naast die eendaagse excursies komen er ook meerdaagse reizen naar op religieus gebied interessante plekken in Europa.
- Aan het begin van de eenentwintigste eeuw is er diep en lang nagedacht over de mogelijkheid om zich verder te ontwikkelen tot een “compleet” Spiritueel Centrum, waar ook kerkdiensten aangeboden zouden worden, omdat er nogal wat deelnemers zich volstrekt niet meer thuis voelden in de plaatselijke vieringen. Maar dat leek dus toch een stap te ver.
- Tenslotte had het bestuur graag gestalte willen geven aan het realiseren van een netwerk over heel Limburg van samenwerkende spirituele instellingen. Ook dat idee is niet verder dan een serie verkennende gesprekken gekomen. Wel heeft dit ertoe geleid dat er meer samenwerking is gevonden met regionale andere initiatieven op het religieuze terrein: Samen onder weg, kerk Tempsplein, de Ark, Interkerkelijk Kringenwerk Geleen, Andreasparochie, Savelbergklooster.

Gestart vanuit de behoefte/gedachte van de kerk/pastors aan scholing, groeit de behoefte van mensen aan verdieping.

Bisdom

De bisschop, Mgr. Gijsen, reageerde vanaf het begin sterk afwijzend. Uit krantenartikelen blijkt dat hij geen vertrouwen heeft in de rechte leer van een aantal docenten en hij voelde zich bovendien volkomen gepasseerd door zijn vijf dekens. Hij raadde zijn gelovigen dan ook ten stelligste af deel te nemen aan de cursus en vroeg de priesters niemand aan te sporen tot deelname.

Financiën

We hebben vaak moeilijke gesprekken met de besturen van onze geldschieters moeten voeren.

Was onze programma-aanbod wel voldoende gericht op de bestaande kerk- en parochie behoefte? Was de protestante stempel niet te overheersend aan het worden?

Uiteindelijk kwam er een paar jaar geleden het bericht dat we niet meer op subsidie konden rekenen. Opdrogen van het kapitaal van de ons subsidiërende fondsen, mede ten gevolge van de beleggingscrisis heeft dit proces uiteindelijk versneld.

Professionalisering

We kunnen tot nu toe vier stadia ontdekken:

1. De korte beginfase waarin toerusting het enige doel was.
2. De fase waarin er naast toerusting ook persoonlijke ontwikkeling, excursies en reizen werden aangeboden.
3. De fase waarin de vrijwilligersorganisatie een meer professionele ondersteuning krijgt.
4. De fase waarin de subsidies wegvallen en de organisatie weer uitsluitend op vrijwilligers draait.

Toen ik in 1999 als bestuurslid toetrad, was ik best onder de indruk van wat ik aantrof: Een prima bestuur onder leiding van Ad Blijlevens. Een Stuurgroep die voor het activiteitenprogramma verantwoordelijk was onder leiding van coördinator Lei Hensgens. Het secretariaat, in de persoon van Karin van Doormaal, die orde bracht en hield in alles wat bestuur, Stuurgroep en Coördinator maar konden verzinnen en uitvoeren. Een kleine groep vrijwilligers voor hand en spandiensten. En een flink aantal geregelde deelnemers, voornamelijk uit wat we nu Parkstad noemen.

Maar naast deze grote potentie was er ook een groot gevaar: de instelling was zo groot gegroeid dat het gevaarlijk was om onder een redelijk primitieve organisatie te draaien. Na veel instellingsbreed overleg besloot het bestuur dan ook te gaan werken aan een meer bijdetijdse organisatie. Deze professionalisering van de instelling, een vrijwilligersorganisatie met een professionele directeur en administratieve kracht in de personen van het prachtige duo Nelleke de Kruik en Karin van Doormaal, had op korte en lange termijn een aantal gevolgen. Onder andere: Onze vrijwillig-directeur kon zich niet verenigen met de “bureaucratisering” van de organisatie en nam afscheid. De meerdaagse reizen werden vanwege de onverantwoorde risico’s die er aan vastzaten, afgebouwd.

De drie ringen

En dan is tien jaar geleden de naam (en niet alleen de naam) gewijzigd. We waren al een tijd over de naam aan het dubben. De pastorale School was al lang geen school meer en het betrof niet alleen de pastoraal. Maar bovendien hadden we er last van omdat we door de naam subsidies mis liepen. En ook nog: een wat minder ouderwetse naam zou ook geen luxe zijn. En toen kwam iemand (ik meen dat het Nelleke was) met het verhaal van Lessing over de gelijkwaardigheid van de drie monotheïstische godsdiensten. Wie zou ooit kunnen uitmaken welke de beste levensoriëntatie is? Drie ringen, niet van elkaar te onderscheiden. Een verhaal en een nieuwe naam, ons op het lijf geschreven.

De statuten spreken nu van “Mensen oriëntatiemogelijkheden bieden op het brede terrein van zingevings- en levensvragen en religie en spiritualiteit.” *De drie ringen, centrum voor spiritualiteit en zingeving. Omdat leven meer is.* Meer nog dan bij de start van de Pastorale School voelden we aan dat we invulling moeten geven op kantelmomenten in de geschiedenis. Ik lees dat Jan Rotman in dit verband zegt niet meer te kunnen spreken van een “tijdperk van verandering”, maar van een “verandering van tijdperk” (VPWinfo juli 2016 pag. 15). Persoonlijk geloof ik dat er inderdaad op religieus gebied, minstens in het westen, een verandering aan de gang is die we sinds 2000 jaar niet meer hebben meegemaakt. Een mooi woord overigens: we maken iets méé, maar we máken het ook mee. Ik was begin augustus het boek “De kern van de zaak” van Graham Greene opnieuw aan het lezen. Helemaal aan het begin staat daar een mooie vergelijking in. Het gaat eigenlijk over iets heel anders, maar zijn gezegde is ook hier heel toepasselijk: Het “deed denken aan de tweede wijzer van een barometer, die nog steeds op Mooi Weer stond, terwijl de andere al lang was verschoven naar Stormachtig.”

Behalve de grote groep mensen die zich duidelijk heeft afgekeerd van alles wat met religie of levensbeschouwing te maken heeft, is de behoefte aan bezinning en verdieping volstrekt de wereld niet uit. “Janken naar de maan”, noemt Bruno Paul De Roeck dat. Mensen blijven behoefte hebben aan verdieping.

Wat betekent dat in de feitelijke praktijk van *De drie ringen*?

- De hedendaagse en eigentijdse, denkende mens heeft veelal duidelijk behoefte aan andere

vormen van spiritualiteit en zingeving buiten de muren van het huis dat we kerk noemen. We ontmoeten nogal wat mensen die het binnen de kerk niet (meer) kunnen vinden maar die soms wel iets voelen bij organisaties als de Pastorale School/De drie ringen.

- Het merendeel van de mensen is ook kind van deze tijd omdat ze er niet meer voor kiezen om zich vast te leggen in langdurende trajecten. Oppervlakkig? Misschien wel, maar als optimist geloof ik dat we nog niet aan nieuwe diepgang toe zijn. Dat zal later nog moeten komen.
- Men wil shoppen: kiezen uit het aanbod dat onder ogen komt. De diversiteit aan levensbeschouwingen, die we leren kennen nu de wereld een groot dorp geworden is, opent ons de ogen voor de grote rijkdom die anderen inspireert.
- Bij De drie ringen werd nadrukkelijk opgenomen dat we niet mikken op hoog opgeleiden. Daar heb je al andere vergelijkbare instituten voor zoals de HOVO.
- Aan mensen die behoefte hebben aan enige verdieping blijkt geen gebrek. Soms zonder al te nadrukkelijk stempel van bezinning of zo. En dus hoort “gewoon wandelen en verwonderd zijn over de prachtige natuur” er ook bij. Is verwondering niet het begin van alle levensbeschouwing? Zeggen we niet heel vlug “Mijn God, wat mooi”.

Wat zien we vandaag de dag?

De deelnemers zijn geëvalueerd van parochievrijwilligers naar een heel divers gezelschap van mensen die vooral op persoonlijke titel behoefte aan verdieping/zinbeleving hebben. Geregeld worden er wel ook cursussen aangeboden die bedoeld zijn om mensen te helpen bij het uitoefenen van hun vak of van hun vrijwilligersfunctie. Bijvoorbeeld in seizoen 2013/2014 toen De drie ringen samen met uitvaartondernemer Monuta een aantal programmaonderdelen opzette.

De programma's trekken weinig jong volk. Een verschijnsel waar overigens heel veel organisaties mee te kampen hebben. Het programma, waarschijnlijker zelfs het hele onderwerp, levensbeschouwing, zal dus beslist te weinig aansluiten bij de leef- en denkwijze van jonge mensen.

De deelnemers komen bijna compleet uit de liberale protestante en katholieke hoek. Herinner mij: er was een keer een activiteit waarbij plotseling enkele moslima's min of meer toevallig kwamen opdagen. In het programma-aanbod zitten wel activiteiten gericht op of informatie gevend over andere denkrichtingen.

Nog even

Ik heb jaren geleden, voordat ik bij het bestuur van de Pastorale school was (dus vóór 1999), een lezing verzorgd voor de Pastorale School over “Vrijwilligers in de parochie”. Ik heb me toen aan een voorspelling gewaagd: “Vroeger hadden pastoors vrijwilligers. Het moet zo worden dat vrijwilligers een pastoor hebben.” Vrijwilligers zijn de parochie.

Dat is tot nu toe bijna nergens

uitgekomen/waar gemaakt. Ik heb vijf jaar in de Priesterraad van de bisschop gezeten. Tijdens de behandeling van de noodzaak om kerken wel of niet te moeten sluiten hoorde ik tot mijn verbijstering een tiental jaren geleden onze huidige bisschop in een officieel statement zeggen: “Waar geen priester is is geen kerk”. Alsof hij nog nooit van Vaticanum 2 gehoord heeft. Alsof de bijbel niet zegt “Waar twee of drie mensen in mijn naam samen zijn, daar ben

ik in hun midden”.

Dit is natuurlijk duidelijk een aangelegenheid binnen de katholieke kerk. Maar ik zie ook dat de “leek” in alle christelijke kerken en andere levensbeschouwingen best wat opwaardering kan gebruiken.

Trots op mijn speldje

Ik draag nog steeds met trots op gepaste momenten mijn speldje van de drie ringen. Het herinnert aan de idealen waar onze instelling zich voor inzet:

Onderlinge tolerantie, respect en gelijkwaardigheid van alle levensovertuigingen.

Ik wens vrijwilligers en deelnemers van *De drie ringen* en *De drie ringen* zelf nog een vruchtbaar verder leven toe, “*omdat leven (nu eenmaal) meer is*”.

Jan Geraets